

P+

SPECIAL

Jaargang 19
Week 13 | 2021

DFCD herstelt
cruciale
landschappen

Naar nieuwe
natuur
nu het nog kan

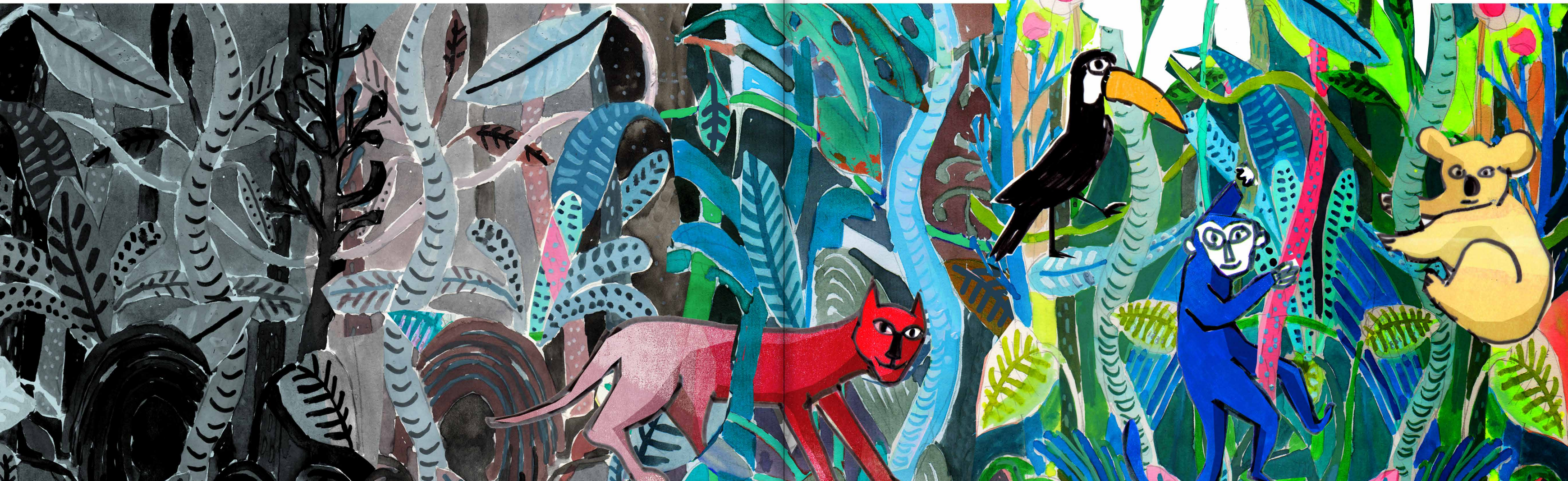
Financier klimaatadaptatie

Het is een nog niet eerder vertoonde samenwerking. Om meer geld voor klimaatprojecten te genereren sloegen ontwikkelingsbank FMO, het commerciële Climate Fund Managers, ontwikkelingsorganisatie SNV en het internationale Wereld Natuur Fonds de handen ineen. De verrassende combinatie DFCD moet een stroom aan 'bankable projects' opleveren, en private investeerders over de streep trekken. Gaan deze verrassende bedgenoten voor net zulke verrassende resultaten zorgen?

Het was eind januari, bij de door Nederland georganiseerde Climate Adaptation Summit, dat premier Rutte de – via het videoscherm – verzamelde wereldleiders voorhield dat aanpassing aan de onvermijdelijke opwarming van de aarde een topprioriteit is. “Klimaatverandering is al gaande, en het raakt het leven van miljoenen mensen. Als we ons niet aanpassen, zijn de gevolgen rampzalig.” Voor klimaatadaptatie is minstens zo veel geld nodig als voor het tegengaan van verdere opwarming. Dat is een

gigantische uitdaging. Maar het kan wel, volgens Rutte, door met publiek geld veel grotere investeringen uit de private sector te mobiliseren. Waarop de Nederlandse premier de wereld het Dutch Fund for Climate and Development (DFCD) als voorbeeld voorhield. Dit in 2019 opgezette fonds, een initiatief van het ministerie van Buitenlandse Zaken, wil met 160 miljoen euro aan overheidsgeld minimaal een half miljard aan private investeringen mobiliseren. Of meer:

een miljard euro aan extra geld lijkt mogelijk. Ook minister Kaag van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking wees in haar speech op de conferentie naar het nieuwe fonds: “We kennen het probleem en weten wat we moeten doen. Maar als er geen projecten en programma's zijn die zich lenen voor private investeringen, komen we niet verder. Met het DFCD willen we die kloof overbruggen.”

Terugkijkend is de vraag aan Aart Mulder, de van ontwikkelingsbank FMO afkomstige DFCD-manager, of hij zich niet een beetje ongemakkelijk voelde bij al die lof voor een fonds dat nog maar net begonnen is en zich nog grotendeels moet bewijzen. “De druk wordt flink opgevoerd”, erkent hij. “Maar belangrijker vind ik dat onze aanpak een internationaal podium kreeg. We hebben grote ambities. Hopelijk draagt al die aandacht bij aan het realiseren daarvan.”

De Summit heeft terecht de schijnwerpers gericht op de noodzaak van een wereldwijde aanpassing, zegt Mulder. “Zelfs al halen we de Parijse doelstellingen, dan nog zijn de gevolgen groot. Klimaatverandering treft de meest kwetsbare mensen het hardst. Zij verdienen bescherming. Minister Kaag heeft dat verhaal omarmd, en op dit moment is ons fonds een van de meest concrete initiatieven wereldwijd. Dat is de reden dat het zo prominent werd genoemd. Gekoppeld aan een oproep aan andere landen om ook die weg in te slaan.” De kosten van de noodzakelijke aanpassingen in ontwikkelingslanden zijn eerder al geschat op 100 miljard euro per jaar, maar lopen mogelijk al op tot het drievoudige in 2030. Dat de geïndustrialiseerde landen dat daadwerkelijk gaan opbrengen (zoals ze beloofden in Parijs) lijkt onwaarschijnlijk. Daarom is de hoop nu gericht op de private sector. Maar die was tot nu toe nauwelijks geïnteresseerd. Waarom zou dat ineens anders worden? “Er is altijd aangenomen dat overheden moeten zorgen voor hogere dijken, en zo”, aldus Mulder. “Maar het besef neemt toe dat de overheid dit helemaal niet alleen kan. De private sector moet gemobiliseerd worden. En dat lukt alleen maar als ze een acceptabel rendement kunnen halen.” Dus moeten er veel meer investeringswaardige klimaatprojecten in ontwikkelingslanden worden ontwikkeld. Veelbelovende initiatieven zijn er volop, maar ze komen te weinig tot wasdom. Een startup in Afrika klopt in eigen land veelal vergeefs bij banken aan, en verschijnt ook niet op de radar van ontwikkelingsbanken of westerse durfinvesteerdere.

Ook al vragen ze veelal niet om miljoenen. Wel om een zachte lening, en soms om technische ondersteuning. Precies om die reden zijn SNV Nederlandse Ontwikkelingsorganisatie

en het World Wide Fund for Nature (WWF) partner in het DFCD. Zij zijn gewend met de voeten in de modder te staan. Het is hun dagelijkse werk projecten in lokale gemeenschappen te entameren, en te steunen. Dat maakt ze tot de ideale partij om veelbelovende initiatieven te selecteren, en aan de meer commerciële partners voor te leggen.

Dat klinkt mooi, maar werkt het in de praktijk? De verschillen tussen de vier partners zijn groot, hoe smeed je die tot een eenheid?

“De afstand tussen deze partners is inderdaad groot. Alleen al het taalgebruik is heel anders. Maar ook de inhoud. De samenwerking tussen zulke verschillende partijen is best lastig in het begin, maar uiteindelijk kom je verder. Als we allemaal onze eigen gang blijven gaan mis je de slag. Dan ben je op microniveau allemaal aardige adaptatieprojecten aan het doen, maar vanuit het grotere perspectief stelt het weinig voor. Of, omgekeerd, dan kijk je alleen maar naar schaal en zie je de waarde van kleine projecten en deals niet meer.” “Het is bijna lachwekkend om te constateren hoe lang ngo’s, ontwikkelingsbanken en impactinvesteerdere langs elkaar heen hebben gewerkt. Terwijl ik denk dat 90 procent van hun doelstelling hetzelfde is. Ze zien elkaar soms zelfs als tegenstander, zonder te beseffen hoezeer ze elkaar nodig hebben. Ons fonds kan een voorbeeld zijn. Structurele samenwerking tussen heel verschillende partners loont. Dat is de kern van ons verhaal.”

Hoe haal je die private investeerdere erbij?

Dat moet stapsgewijs. De eerste fase van onderling wennen aan elkaar en de samenwerking goed regelen hebben we achter de rug. Nu gaan we oogsten. We willen dat iedere investering van onze kant gepaard gaat met eenzelfde bedrag van een derde partij. Dat kan een andere ontwikkelingsbank zijn, of een commerciële partij. Denk aan Oikocredit, bijvoorbeeld. Op termijn mogelijk ook de pensioenfondsen. Met de Rabobank zijn we in gesprek over de Carbon Bank die ze opzetten. Dat koppelt boeren aan grote bedrijven. Wij willen helpen dat uit te breiden naar kleine boeren in ontwikkelingslanden. Ik hoop dat we nog dit jaar erin slagen met hen gezamenlijke projecten te ontwikkelen.”

“Ons fonds is een van de meest concrete initiatieven wereldwijd”

FMO

Leverde management

Manager van DFCD Aart Mulder, afkomstig van FMO: “Die uitgebreide lokale netwerken van SNV en WWF zijn goud waard. Daar beschikken FMO en Climate Fund Managers niet over. En als niet-gouvernementele organisaties (ngo’s) opereren ze ook anders dan een ontwikkelingsbank of een fondsmanager. Ze identificeren eerst wat de kwetsbaarheden zijn in een gebied, en waar de kansen liggen. En pas daarna kijken ze naar specifieke projecten. Met hulp van FMO en CFM kijken ze nu waar opschaling mogelijk is. Dat is voor het DFCD essentieel. Omdat we structureel impact willen creëren. Op die manier helpt deze samenwerking ieder van de partners hun blik te verruimen.”

“Dat vind ik een opwindend model”

Climate Fund Managers

Nieuwe stap in publiek-private samenwerking

“Dat klinkt enorm inefficiënt.”

Die reactie kreeg Darren Moens van Climate Fund Managers van collega’s uit de financiële wereld, toen hij vertelde over de samenwerking van vier partijen in het DFCD.

Lachend voegt hij eraan toe dat hij bij dezelfde personen hier en daar inmiddels jaloezie bespeurt: “De samenwerking met SNV en WWF opent markten waar zij ook toegang toe willen hebben.”

Moens, Canadees van geboorte, werkt al tien jaar in Nederland. Eerst voor FMO, daarna voor het mede door de ontwikkelingsbank opgezette Climate Fund Managers (CFM). Dat fonds groeide in een paar jaar tijd naar een portefeuille van 850 miljoen dollar, en is internationaal een van de belangrijkste investeerdere in duurzame energie en waterprojecten in opkomende markten. Het DFCD sluit goed aan bij de normale werkwijze van CFM, dat werkt met een mix van publiek en privaat geld. “Voor mij voelt de samenwerking met ngo’s als een logische volgende stap”, zegt Moens. “Gemakkelijk is het niet, we moeten nog ontdekken hoe dit precies werkt. Maar we denken allemaal dat dit de manier is waarop het in de toekomst zal gaan.”

Gevraagd naar een voorbeeld noemt Moens een project in Kenia, samen met het Finse bedrijf Solar Water Solutions. Kitui County, een regio tussen de hoofdstad Nairobi en havenstad Mombasa, is kwetsbaar voor klimaatverandering. De kwaliteit van het lokale drinkwater (uit putten) gaat er hard achteruit, door verzilting en een teveel aan fluoride. Met de door Solar Water Solutions ontwikkelde mobiele waterzuiveringsinstallaties in een container, die geheel draaien op zonne-energie, kan dit probleem getackeld worden. Met hun mobiele telefoon kunnen bewoners tegen een kleine vergoeding gezuiverd water uit de installatie tanken. Het idee is om uiteindelijk 200 units te plaatsen, waar 400 duizend mensen van kunnen profiteren. SNV is betrokken bij de eerste proeffase. De ontwikkelingsorganisatie moet nagaan of deze technologie geschikt is voor dit gebied. Ook onderzoekt SNV of bewoners bereid zijn te betalen voor schoon drinkwater. En oplossingen zoeken voor de mensen die dat niet kunnen. Moens: “Wij werken tot nu toe niet in Kenia, en zouden hier zonder SNV niet snel in gestapt zijn. Maar zij zijn daar zeer actief, en kennen de lokale situatie. Dat geeft ons het vertrouwen om mee te doen.”

Met de investering van het DFCD kan het project van start. Voor de financiering van de latere uitrol is Climate Fund Managers bezig met ontwikkelingsbanken en commerciële partijen. “Dat gaat wel lukken, denk ik.”

Moens prijst de opzet van het DFCD, waarin de twee deelnemende ngo’s een eigen budget hebben om projecten te identificeren die beloftevol zijn, en voor opschaling in aanmerking komen. “Initiatieven waar wij in de private sector niet aan zouden denken, omdat wij die lokale situatie helemaal niet kennen. Sommige daarvan zullen *early stage* zijn en falen, maar andere zullen slagen. Dat vind ik een opwindend model.”

“De eerste investeerders kloppen nu al uit zichzelf bij ons aan”

Wereld Natuur Fonds Landschappen centraal

“Het wordt ieder jaar erger”, verzucht DFCD-project manager Khanh Ton, als hij vertelt over de effecten van klimaatverandering in Vietnam.

De WWF-vertegenwoordiger doelt met name op het Annamitisch gebergte, de machtige 1100 km lange bergketen tussen Vietnam en Laos. Het Wereldnatuurfonds is al tientallen jaren actief in vooral het centrale deel, waar cyclonen en overstromingen tot de jaarlijkse realiteit behoren. Maar in november vorig jaar was het erger dan ooit. “De laatste 20-25 jaar neemt het aantal jaarlijkse tropische stormen toe”, zegt Khanh Ton, “en de gevolgen zijn steeds serieuzer.” Dat laatste heeft ook veel te maken met de oprukkende menselijke activiteiten: landbouw en massieve ontbossing in de hogere berggebieden, plus de bouw van waterkrachtcentrales, met grootschalige landverschuivingen als gevolg. “Het raakt de economie en de mensen hard”, zegt de Vietnamees in een Zoomgesprek. Adaptatie is daarom hard nodig. Met zijn team heeft hij inmiddels vier projecten geselecteerd die voor DFCD-financiering in aanmerking komen. Het gaat vooral om het tegengaan van ontbossing, door de aanleg van acacia-plantages en het oogsten van rotan uit de bossen (voor de meubelproductie), en het stimuleren van duurzame koffieproductie. De benodigde financiering per project varieert van 1,3 tot 9 miljoen dollar. “Wij zijn nu ook bezig commerciële banken te betrekken bij de acacia- en rotanproductie”, zegt Khanh Ton. “Een miljoen kleine boeren in Vietnam houdt zich hiermee bezig. Tot voor kort wilde geen bank daar z’n vingers aan branden. Veel te veel risico, dachten ze. FMO en het DFCD kunnen dat openbreken.”

Hoe nieuw is deze aanpak voor het WWF? “Voor mij niet”, zegt Khanh Ton, die zelf een bankiersachtergrond heeft. “Maar voor onze mensen in het veld wel. Zij houden zich bezig met de natuurbescherming en werken samen met de lokale bevolking die van deze natuur afhankelijk is. Aandacht voor *bankable* projects zit niet in hun mindset. Het is aan ons om hen te laten zien dat het een goed samen kan gaan met het ander. Maar dat kost wel tijd.”

Dat laatste wordt beaamd door zijn collega Jean-Marc Champagne, die vanuit Hongkong opereert als WWF’s Head of Environmental Finance en verantwoordelijk is voor de regionale coördinatie van het DFCD. Het zoeken naar investeringswaardige projecten gaat samen met de introductie van een landschapsbenadering. “Een meer holistische benadering, in plaats van het opzetten van losse projecten. Wat zijn de ecologische kwetsbaarheden in de regio, wie is afhankelijk van die natuur, en wie heb je nodig om iets in gang te zetten? Dat is een gecompliceerde aanpak, die veel tijd kost. Maar het levert veel betere resultaten, omdat je alles samenbrengt. Als je een project doet in de benedenstroom van een rivier, moet je meenemen wat er bovenstrooms gebeurt.”

Het WWF heeft wereldwijd een aantal cruciale landschappen geïdentificeerd. Het berggebied tussen Vietnam en Laos is er daar een van. Champagne’s afdeling is speciaal opgezet om privaat geld aan te trekken voor natuurprojecten in deze landschappen. Hij is blij met het DFCD. “Er is veel geld in de markt, maar het blijft moeilijk voor ons dat aan te trekken. Het Nederlandse fonds helpt enorm om dat te veranderen. Vooral doordat we nu een *track record* op kunnen bouwen met dit soort projecten. De eerste investeerders kloppen nu al uit zichzelf bij ons aan. Ook binnen onze eigen organisatie was er veel twijfel over het nut van ons werk; dat begint nu ook te schuiven.”

“Verder dan je comfortzone kijken”

SNV

Op zoek naar systeem- verandering

“De eerste resultaten zijn veelbelovend.

De benadering is goed. Maar deze nieuwe aanpak is niet de *silver bullet*.”

Dat punt wil Albert Bokkestijn, DFCD project manager bij SNV Nederlandse

Ontwikkelingsorganisatie toch wel even maken.

Waar mogelijk moet je lokale projecten opschalen, zegt Bokkestijn. “Maar in de armste landen en gebieden ontbreekt die mogelijkheid vaak nog. Dan moet je vooral in kleine boeren en gemeenschappen investeren. Het DFCD vervangt niet ons normale werk daar. Maar het is zeker goed om verder dan je comfortzone te kijken. En met andere partijen te werken.” Gemakkelijk gezegd, maar in de praktijk valt dat nog best tegen. “Het heeft me zeker een half jaar gekost om het jargon van een ontwikkelingsbank en een fund manager te doorgronden”, zegt Bokkestijn. “Terwijl ik toch al 35 jaar werkzaam ben in internationale samenwerking.” Er was meer. De eerste projecten die de ontwikkelingsorganisatie aandroeg voor DFCD-financiering, werden alle neergesabeld. Te klein, te weinig perspectief. “We hebben toen extra capaciteit aangetrokken, mensen met een achtergrond in de bankwereld. Dat heeft gewerkt. We hebben nu zeven projecten ontwikkeld die voor opschaling in aanmerking komen. Ik vind dat een opzienbarende voortgang.”

Zijn collega Tigere Muzenda, regionaal investment officer voor SNV in Afrika, is een van de mensen die speciaal voor het DFCD-programma werd aangetrokken. “Ik kom uit de wereld van projectfinanciering, heb gewerkt bij Wereldbankdochter IFC. Een minimale lening daar bedraagt 10 miljoen dollar. Terwijl bij SNV 100 duizend al een heel bedrag is. In mijn netwerk waren veel mensen sceptisch over de mogelijkheid dit soort kleine projecten schaalbaar te maken. Maar in Afrika zijn maar heel weinig bedrijven en projecten die iets kunnen met een lening van 10 miljoen. Dus als je armoede wilt tackelen, moet je op een veel lager niveau beginnen. De manier waarop DFCD-initiatieven begeleidt is zeer efficiënt. En ze werken heel snel, vergeleken met de hoeveelheid tijd die investeerders normaal nodig hebben om een besluit te nemen.”

Ook hij verwijst naar het Solar Water project in Kenia. “Onze inbreng is hard nodig om te voorkomen dat er technologie wordt geleverd die daar niet werkt. Of dat de lokale bevolking er helemaal niet beter van wordt, zoals zo vaak gebeurt bij goedbedoelde projecten.” SNV wil bijdragen aan systeemverandering, zegt Muzenda. “Grote groepen mensen minder kwetsbaar maken voor klimaatverandering, dat past heel goed bij ons.” ■

Websites

+ [Website DFCD](#)

+ TEKST HANS VAN DE VEEN

+ ILLUSTRATIE OLIVIA ETTEMA

+ ART DIRECTION BUREAU BOUDEWIJN BOER EN STUDIO 10

+ UITGEVERIJ ATTICUS BV

+ WWW.P-PLUS.NL